

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

«Եւ ի կալն նմա յաղօքս, եղև
սեսիլ երեսաց նորա այլակերպ»
(ՂՈՒԿ. Թ. 29):

Յիսուսի այլակերպութիւնը տեղի ունեցաւ լերան մը վրայ: Յիսուս սովորութիւն ունէր յաճախ լեռները բարձրանալ: Երբեմն առաօտ կանուխ լեռ կ'ելլեր աղօթելու և խոկալու առանձնութեան մէջ: Իր քարոզները երբեմն կուտար լերան վրայէն: Յիսուսի նշանաւոր և երկար մէկ քարոզաշարքը լերան մը վրայ խօսուած է, և այդ իսկ պատճառաւ կը կոչուի Լերան քարոզ (Մատթ. Ե., 2. և է. գլուխները):

Մովսէս Աստուծոյ պատգամները ստացաւ Սինայ լեռնէն, իսկ Եղիա Կարմեղոս լեռը ելաւ իր նշանաւոր զոհը մատուցանելու համար, և Քորեբ լեռ գնաց Աստուծոյ կամքը հասկնալու (Գ. Թագ. ԺԸ. 19, ԺԹ. 8): Ուրիշ մարգարէներ և աստուածապաշտ մարդիկ ևս աղօթելու ու խոկալու համար յաճախ լեռները կ'ելլէին: Ասիկա բարեպաշտական հին սովորութիւն մըն էր: Նմանապէս Յիսուս ալ օր մը իր երեք աշակերտներով լեռը ելաւ պահ մը առանձնանալու և աղօթելու համար:

Ո՞ր էր այս լեռը: Երեք զլխաւոր կարծիքներ կան այս մասին: Հին մեկնիչներէն ոմանք խորհած են թէ այլակերպութեան վայրը Ջիթենեաց լեռն է: Քանզի Պետրոս Յիսուսի հետ էր այս գէպքին առթիւ, և իր Ընդհանրական Թուղթին մէջ, ակնարկելով անոր, «սուրբ լեռ» կ'անուանէ զայն (Բ. Պետ., Ա., 17-18): Այս սուրբ լեռը հին մեկնիչներ Ջիթենեաց լերան հետ նոյնացուցած են: Թէև այս կարծիքը ժամանակ մը ուշադրութիւն գրաւած է, սակայն հետագային կորսնցուցած է իր արժէքը: Որովհետև, ըստ առաջին երկու աւետարաններու հազորգած տեղեկութեան, այլակերպութեան լեռը բարձր էր, մինչդեռ Ջիթենեաց լեռը զուրկ է բարձրութենէ:

Ըստ հին Եկեղեցիներու մէջ արիող

աւանդութեան, այլակերպութեան վայրը Թարոր լեռն է: Իսկ արդի կարգ մը մեկնիչներ, նկատի առնելով լերան բարձրութիւնը, կը խորհին թէ ասիկա Հերմոն լեռը պէտք է ըլլայ: Հայց. Եկեղեցւոյ Միջին դարու մեկնիչներ Հերմոնէն աւելի Թարոր լերան կարծիքը ընդունելու հակամէտ են, թէև Վարդապետի տօնին առիթով երգուած օրհներգին մէջ «Յանուն նորա ցնձան Թարոր և Հերմոն» խօսքը երկուքին ալ նուիրականութիւնը կը շեշտէ: Բայց այլակերպութեան գէպքը ուրտեղ ալ պատահած ըլլայ, կարևորը ոչ թէ լեռն է, այլ նոյնինքն գէպքը, ոչ թէ գէպքը՝ այլ այդ գէպքին խորհուրդը և անոր հետև կեցող Անձը: Լեռը չէ որ գէպքը փառաւորեց և կամ Յիսուսի փառքը աւելցուց, այլ Յիսուսի ներկայութիւնն էր որ լերան փառքը բազմապատկեց: Ուրեմն ամենակարևորը Յիսուսինքն է: Այս ուղղութեամբ կ'արժէ նկատի առնել հետևեալ կէտերը:

Ա. — Աղօթքը եւ այլակերպութիւնը: Յիսուսի այլակերպութիւնը մանրամասնօրէն նկարագրուած է առաջին երեք աւետարաններուն մէջ (Մատթ., ԺԷ., 1-8, Մարկ., Թ., 1-7, Դուկ., Թ., 28-36), իսկ չորրորդ աւետարանը կը շատանայ անուղղակի և ազօտ ակնարկութիւն մը միայն ընելով (Յովհ., ԺԲ., 28): Ըստ Դուկասու պատմութեան, այլակերպութիւնը պատահած է աղօթքի պահուն: «Եւ ի կալն նմա յաղօքս՝ եղև սեսիլ երեսաց նորա այլակերպ»: Այս խօսքը ցոյց կուտայ թէ Յիսուս տակաւին աղօթքը չլրացուցած գէպքը պատահած է, շատ հաւանաբար գիշեր ատեն, քանզի նոյն Աւետարանը կ'ըսէ. «Իսկ Պետրոս և որ ընդ նմայն էին՝ ծանրացեալք ի քնոյ, զարթեան . . . »:

Յիսուսի ամբողջ կեանքը արդէն աղօթքով լի էր: Թէև Հօրը հետ միշտ մտերմիկ յարաբերութեան մէջ էր, այնուհանդերձ պէտք կը զգար աղօթելու, սիրտը բանալու Անոր՝ որ զինքը աշխարհ զրկած էր: Այսու Յիսուս հաստատեց որ աղօթքը անհրաժեշտութիւն մըն էր իր կրօնքին մէջ: Ճէյմս Մարթինո կ'ըսէ. «Կրօնք մը աւելի անմաստ կը դառնայ առանց աղօթքի քան թէ բանաստեղծութիւն մը առանց խօսքի կամ երաժշտութիւն մը առանց եղանակի»: Իսկ Սուրբ Ամբրոսիոս կ'ըսէ. «Աղօթքը

թև մըն է, որով մեր հոգին երկինք կը սաւառնի: Կրօնական խորհրդածութեան աչք մըն է, որով զԱստուած կը տեսնենք»: Յիսուսի համար ապրուած իրականութիւն մըն էր այս խօսքը: Այս մասնաւոր պարագային, երբ լերան խաղաղութեան մէջ կ'աղօթէր, յանկարծ տեսանելի կերպով ևս լեցուեցաւ Աստուծոյ փառքով և ներկայութեամբ, և գիշերուան մթութիւնը լոյսով ու պայծառութեամբ ողողեց, գիշերը ցերեկի վերածեց և երկիրը՝ երկինքի:

Ասիկա կրօնական խոր ապրումէ բխող փորձառութիւն մըն է, զոր ուրիշներ ևս ունեցան տարրեր տարրեր պայմաններու ներքև: Երբ Մովսէս Սինա լեռը ելաւ, Աստուծոյ հետ իր յարաբերութիւնը այնքան սերտացաւ որ զէմքը լուսափայլ հանգամանք մը առած էր լեռնէն իջած ատեն: Ուստի ստիպուեցաւ իր երեսին վրայ քոչ մը դնել (Ելից, ԼԳ., 33) որ ժողովուրդին աչքը չչլանայ: Ատեփանոս Աստուծոյ ներկայութիւնը այնքան ուժգին կը զգար իր մէջ, որ երբ զինքը հրէից ատեանը տարին դատելու համար, հոն գտնուողներ անոր զէմքը հրեշտակի զէմքին պէս տեսան, իր երեսին վրայ կարծես երկնային լոյս կը փայլէր (Գործք, Զ., 15):

Յայտնի խորհող մը ըսած է. «Աղօթքը շունչն է վերստին ծնած հոգին, քրիստոնէական կեանք գոյութիւն չունի առանց աղօթքի»: Ուրիշ նշանաւոր հեղինակ մը կը յաւելու. «Սկզբիցն աշխարհը դարձի բերած է սոսկ արիւնով և աղօթքով»: Ատեփանոսի նման աղօթքի նուիրուած մարտիրոսներու անմեղ արիւնն է որ տարածեց քրիստոնէութիւնը աշխարհի վրայ:

Քրիստոնէական կեանքը չ'ապրուիր առանց աղօթքի: «Ջերմեռանդ աղօթքն է որ, ինչպէս Երնկ կ'ըսէ, կը բանայ երկնից գոնեքը»: Աստուած թէև գիտէ մեր կարօտութիւնները, պէտք է սակայն որ մենք անձամբ ուզենք գանոնք և խոստովանինք մեր տկարութիւնները Իր առջև, և ահա այն ատեն Աստուծոյ պայծառ տեսիլը և սահմանազանց օրհնութիւնները մեզի կը տրուին աստօրէն:

Յիսուս՝ որպէս մեր փրկիչը և կեանքի առաջնորդը, եթէ պէտք տեսաւ աղօթելու, մենք, հողեղէն արարածներ, որքա՞ն և աւելի կը կարօտինք անոր, և ահա՛ այս է

պատճառը որ նա ըսաւ. «Արթուն կացէք այսուհետև, յամենայն ժամ աղօթաւ արարէք» (Ղուկ., ԻԱ., 36): Ս. Պողոս կ'ըսէ. «Աղօթից ստէպ կացէք» (Կողոս., Գ., 2): Ինչ որ կը նշանակէ թէ պէտք է «մեր օրերը Աստուծով սկսին և Աստուծով վերջանան»:

Եթէ աղօթքը ըլլայ մեր կեանքի հիմնական սկզբունքը, երեք չպակսիր տեսիլը մեր կեանքին մէջ, Առանց տեսիլի կեանքը կը տափակնայ և կը կորսնցնէ իր բարոյական հմայքը: Աղօթքը կը բարձրացնէ մարդը: «Աղօթքը այնքան վեր կը սաւառնի, ուր արծիւը անկարող է վերանայ: Աղօթքը հոգին կը սրբագործէ: Եւ սրբացած այս հոգիներն են որ կը սաւառնին վեր և աւելի վեր, մինչև Աստուծոյ շնորհաց գահը, և որով երկինքի օրհնութիւնները երկիր կ'իջեցնեն»:

Ինչպէս անհատներու, նոյնպէս ազգերու կեանքին մէջ տեսիլը կարևոր է: «Առանց տեսիլի ազգ մը կը խոտորի» (Առակ. ԻԹ., 18) կ'ըսէ հրէից իմաստունը: Ազգ մը բախտաւոր է երբ տեսիլ ունեցող մեծ մարդեր ունի իր մէջ, քայց դժբախտ՝ եթէ իր առաջնորդները վերացուի վայրկեաններ չունին, ներշնչումի ու ազնուացման միջոցներէ զուրկ են, ու կը զբաղին միմիայն նիւթական աշխարհի անցաւոր արժէքներով: Այս տեսակ ազգ մը չի կրնար դարուս պայմաններուն համեմատ յառաջանալ և մրցիլ քաղաքակրթութեան թատերաբեմին վրայ իրմէ աւելի զարգացած ցեղերու հետ, և չի կրնար երկինքի օրհնութիւնները երկիր իջեցնել:

Բ. — Պետրոսի սարօրինակ բաղձաճեր: Երբոր Յիսուսի զէմքը պայծառացաւ, լեռը ողողուեցաւ երկնային լոյսով մը, և Իր հանդերձներն իսկ սկսան ճերմկնալ ու փայլիլ: Յիսուս պահ մը մարմնաւոր կեանքի կաշկանդութիւնէ ազատ սկսաւ Իր աստուածային կեանքը յայտնել Իր աշակերտներուն: Այս լուսազարդ մթնոլորտին մէջ Մովսէսի և Եղիայի երևումը, որպէս Յիսուսի խօսակիցներ, մեծ անակնկալ մը եղաւ աշակերտներուն համար: Տեսարանը խորապէս գեղեցիկ էր և զրաւիչ. — Լուսաշող մթնոլորտ, պայծառափայլ Յիսուս, և երկու մեծ երկնային զէմքեր վեհութիւն կուտային տեսարանին: Պետրոս և իր երկու

ընկերները իրենք զիրենք շատ երջանիկ զգացին այս անակնկալին առջև: Պետրոս այլևս չկրնալով ինքզինքը զսպել, բացահանչեց և ըսաւ. «Խաբբի, բարոս է մեզ աւս լինել», թոյլ տուր մեզի որ ծառերու ճիւղերէն երեք տաղաւարներ շինենք, մէկը՝ Բեզի, մէկը՝ Մովսէսի և միւսը՝ Եղիայի, և լերան վրայ մնանք շարունակ:

Պետրոսի, ինչպէս նաև միւս առաքեալներու համար, շատ հաճելի էր այնտեղ մնալ և ազատ ըլլալ բոլորովին աշխարհի հոգերէն, կեանքի պարտականութիւններէն ու պատասխանատուութիւններէն: Բայց ինչպէս Աւետարանը կ'ըսէ, Պետրոս «ոչ զիտէր զինչ խօսեր»: Կ'ուզէր փառք վայելի առանց անոր զինը վճարելու, յաջողութիւն ունենալ առանց աշխատանքի, երջանիկ ըլլալ առանց զոհողութեան և փառապատկ ունենալ առանց խաչ կրելու նախապէս: Ասիկա կեանքի մասին սխալ գաղափար ունենալու արդիւնքն է: Ան տակաւին չէր սորված թէ «փառքը առաքինութեան կը հետեի իբրև անոր շուքը»:

Երբ առաքինի ըլլալու համար աշխատանք թափած չենք, փառք վայելելու բաղձանք յայտնել անիմաստ է: Արդարութեան պսակը այն ստեն միայն մերն է՝ երբ պատերազմած ենք բարի պատերազմը, պահած ենք առօրեայ կեանքի մէջ մեր հաւատքը, և աւարտած ենք յաջողութեամբ կեանքի գոյամարտի ընթացքը (Բ. Տրմ., Դ. 7): «Իրական փառքը մեր անձին վրայ տարուած անաղմուկ յաղթանակին պտուղն է»: Երբ այս յաղթանակը գոյութիւն չունի, վարձատրութիւն ակնկալել ինքնախաբէութիւն մըն է սոսկ:

Այս մասին երկու ծայրայեղութիւններ կան, որոնցմէ զգուշանալ պէտք է: Ոմանք վերացական բաներով այնքան կը հետաքրքրուին՝ որ իրենց առօրեայ պարտականութիւնները երեսի վրայ կը ձգեն: Ոմանք ալ, ընդհակառակը, հանրային ծառայութեան գործերով այնքան շատ կը զբաղին որ ներշնչութիւն վայրկեաններ ու վերացումի պահեր չունին իրենց կեանքին մէջ, և ուստի տեսիլներէ զուրկ կ'ապրին: Շիտակ ճամբան սակայն երկու չափազանցութիւններէն ալ հեռու կենայն է:

Իրական քրիստոնեան այն է որ թէ՛ կ'աղօթէ և թէ՛ կը ծառայէ, թէ՛ կը հաւա-

տայ և թէ՛ կը գործէ, թէ՛ մտքի յափշտակութիւններ կ'ունենայ և թէ՛ իր առօրեայ պարտականութիւնները կը կատարէ խրճմատօրէն: Ի մի խօսք, մէկ կողմէն Աստուծոյ հետ կը հաղորդակցի, իսկ միւս կողմէն՝ մարդոց հանդէպ իր պարտականութիւններուն մէջ չի թերանար: Պետրոս երբ ուղեց պատրաստ երանութիւնը վայելել, այդու խոստովանած եղաւ իր անփորձութիւնը: Յիսուսի հանդէպ ունեցած սէրը չէր որ անոր կը թելադրէր նման բաղձանք մը, այլ Անոր փառքին մասնակցից ըլլալու բնական բերումը: Բանգի Պետրոս ցոյց չտուաւ նոյն եռանդն ու հոգածութիւնը, երբ Յիսուս խաչը ուսին կ'իյլէր Կողոթմա:

Մարդիկ առհասարակ այսպէս են. եթէ մէկը փառքի շրջան մը կը բոլորէ, անոր փառքով փառաւորուելու կը ջանան, իսկ եթէ պատահի որ մէկը հալածանքի մէջ ըլլայ, նոյնիսկ ամենէն մտերիմ նկատուածները իրմէ կը հեռանան: Ուրիշ խօսքով, եթէ պայծառակերպութեան լեռ մը ունիս, մարդիկ քովդ կ'ուզին մնալ միշտ, բայց երբ զողոթմայի լերան մը վրայ ես, քեզմէ կը հեռանան և քեզ առանձին կը թողուն: Ահա այս իսկ պատճառաւ, հոն մնալու Պետրոսի այս միակողմանի առաջարկը չի քաջալերուեցաւ Յիսուսի կողմէ:

Կ. — Երկինգէն եկած ձայնին նշանակութիւնը: Պետրոսի առաջարկը չընդունուեցաւ, բայց ամպ մը եկաւ և հովանի եղաւ իրենց, և ամպին մէջէն ձայն մը լսուեցաւ որ կ'ըսէր. «Պա է որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ, զմա լուստուք»: Մովսէս և Եղիա Յիսուսի հետ կը խօսէին Երուսաղէմի մէջ կատարուելիք Իր չարչարանքներուն մասին, որոնցմով պիտի ապահովուէր մարդկային ցեղի փրկութիւնը:

Երբ մարդկութիւնը իր մանկութեան շրջանը կը բոլորէր, Աստուծոյ Մովսիսական օրէնքներով զայն փրկութեան ճամբու մէջ դրաւ: Մարգարէները աւելի մշակեցին փրկութեան գաղափարը: Այժմ ժամանակը եկած էր որ Իր Միածին Որդիին միջոցաւ տար անոնց աւելի վսեմ կեանքի մը օրինակը, և մատնանշէր փրկութեան աւելի կատարելագործուած ճանապարհը:

Մովսէս կը ներկայացնէր օրէնքը, Եղիա՝ մարգարէներու փաղանգը, իսկ Յիսուս՝ շնորհաց գրութիւնը: Մովսիսական օրէնքը

և մարգարէից զուշակութիւնները իրենց գերերը կատարած էին այլևս և պատրաստ էին տեղի տալու շնորհաց դրութեան՝ որ պիտի հաստատուէր Յիսուսի միջոցաւ, Գողգոթայի վրայ Իր կամաւոր զոհողութեամբը: Երկինքէն եկած ձայնը կը հաստատէր այս փոփոխութիւնը, ըսելով՝ յետ այսու «զիմա լուսուիք»: Լուսինը իր լոյսը արեւէն կ'առնէ և օգտակար է զիշերուն մէջ. երբ սակաջն արեւը ծագի և իր լուսափայլ ճառագայթները արծակէ չորս կողմ, այլևս լուսնի լոյսը կը զազրի օգտակարութիւն մը ունենալէ:

Այս իսկ պատճառաւ, երբ երկինքէն «Դմա լուսուիք» ձայնը լսուեցաւ, Մովսէս՝ օրէնքի հիմնադիր և Եղիա՝ մարգարէներու ներկայացուցիչ, իսկօյն աներևութացան, և Յիսուս առանձին մնաց Իր աշակերտներուն հետ, որոնք սրենքը պիտի ըլլային հիմնուելիք այս նոր կրօնքին: Միլտոն կ'ըսէ. «Օրէնքը միայն մեղքը կը մատնանշէ, բայց անկարող է զայն դարմանելու: Ուրիշ հեղինակ մը կը յաւելու. «Օրէնքը կ'ախտագնէ հիւանդութիւնը, սակայն Աւետարանն է որ ցոյց կուտայ անոր դարմանը»: Աստի Աւետարանին մեծագոյն պատգամը մեղքը ծանուցանելէ աւելի մեղաւորին համար փրկութեան բարի լուրը հաղորդելն է: Աւետարան կը նշանակէ արդէն աւետիս, այսինքն բարի լուր:

Ամէն մարդ որ աշխարհ կուգայ, որոշ կողում մը ունի կատարելիք: Աստուած այն ատեն միայն վերէն մեղի համար ալ կրնայ վկայել և ըսել թէ հաճոյ եմ իմ այս ծառայէս, երբ մեղի համար սահմանուած կողման համաձայն ապրինք: Երանի անոնց՝ որոնք կը լսեն այս վկայութիւնը իրենց սրտերուն մէջ, Աստուած Սուրբն Պօղոսի համար կրնար տալ այս վկայութիւնը, ինչպէս նաև Սոկրեթանի, Օդոսափնոսի, Լուսաւորչի, Ծնորհալիի և ուրիշ հաւատարիմ քրիստոնեաներուն համար՝ որոնք ապրեցան համաձայն Իր կամքին:

Ի. — Հոգեւոր տեսիլ եւ ծառայութիւն: Ասոնք մարդկային կեանքի երկու զիրար ըրացնող պահանջներ են: Առաջինը բարձրանալու համար սանդուխ մըն է հոգևոր կեանքի մէջ, իսկ երկրորդը՝ ուրիշները բարձրացնելու միջոց մը: Որքան ուրիշները բարձրացնենք, այնքան մենք կը բարձրա-

նանք, և որքան մենք կը բարձրանանք՝ նոյնքան ուրիշները կը բարձրացնենք: Ասոնք իրարու պատճառ և արդիւնք են եթէ լուս համեմատութեան մէջ պահուին:

Յիսուս, մեր փրկիչը, տիպար օրինակ մըն է մեղի այս մասին: Իր կեանքին մէջ հաւատք և դօրծ, տեսիլ և ծառայութիւն զուգընթաց էին իրարու հետ: Ինչպէս Պետրոսի, նոյնպէս ալ Յիսուսի համար հաճելի էր պայծառակերպութեան լերան վրայ մնալ շարունակ, բայց վարը ժողովուրդը իրեն կը սպասէր, ինչպէս կարելի էր լեռան վրայ մնալ և ծառայութեան պարտականութենէ խուսափել: Անմիջապէս լեռնէն վար իջաւ և հոն պիղծ ոգիէ բնուած մէկը կար որ իրեն կը սպասէր՝ զանկա բժշկեց և ապա ժողովուրդին մէջ մտաւ և սկսաւ վերստին ծառայել:

Քրիստոնէութիւնը որքան վերացական նոյնքան գործնական կրօնք մըն է: Բայց դժբախտաբար շատ մը քրիստոնեաներ, քրիստոնէութեան վերացական մասը առած ու ծառայութեան մասը զանց ըրած են: Ընկերային ու հասարակական պարտականութիւններէ հրաժարած և իրենք զիրենք աժան բարեպաշտութեան տուած են:

Յիսուս սակայն, թէև մէկ կողմէն ազօթեց, խոկաց ու տեսիլներ ունեցաւ, բայց միւս կողմէն մարդոց հետ շփումներ ունենալէն ալ չխուսափեցաւ: Առանձնութեան մէջ, Աստուծոյ հետ հաղորդակցութեան իրրև արդիւնք, վերացումի պահեր ու ներշնչման վայրկեաններ ունեցաւ, սակայն երբեք չմտացաւ հիւանդները, կոյրերը, կաղերը՝ որոնք Իրմէ լոյս և կեանք կը սպասէին: Ինքը աշխարհ եկած չէր լոկ խոկալու ու աղօթելու, այլ նաև ծառայելու և իր անձը փրկանք տալու մարդոց փրկութեան համար:

Այս է ահա քրիստոնէական կեանքի շիտակ ըմբռնումը. ծառայել, զոհել ու զոհուիլ, մարդկութիւնը բարձրագոյն կեանքի առաջնորդելու համար: Ունի՞ս ծառայութեան այս կեանքը, Աստուած պիտի գնահատէ, և իրրև հաւատարիմ ծառայ պիտի վարձատրէ նաև քեզ: Աղօթելը, խոկալը և տեսիլը ծառայութեան համար են միայն. եթէ չունիս այդ ծառայութեան ու զոհողութեան կեանքը՝ անարժէք կը մնան այդ բոլորը:

Հեղինակ մը կ'ըսէ. «Այս աշխարհի մէջ մարդ մը ծնած չէ տակաւին որ իր գործն ալ միասին ծնած չըլլայ»: Ամէն մարդու համար Աստուած գործ մը սահմանած է: Ըստ Թովմաս Քարլալի, «երանելի է այն մարդը որ գտած է բուն իր գործը, կոչումը. անիկա այլևս ուրիշ երանութիւն թող չ'ակնկալէ աշխարհի վրայ»: Շատ մը քրիստոնեաներ այսօր ուղղափառ հաւատք ունին, բայց ապերջանիկ են, քանզի ծառայութեան կեանքի նուիրում չ'են և իրենց մէջ կը պակտի զոհաբերութեան այն ոգին՝ գոր ունէր Յիսուս երբ կ'ապրէր երկրի վրայ:

Ինչո՞ւ օրհնուեցաւ Սուրբ Պողոսի կեանքը, և Աստուծոյ թագաւորութեան գործին մէջ աչքառու գործունէութիւն ցոյց տուաւ: Անոր համար որ ստէպ աղօթելով և իր կեանքին մէջ մտքի յափշտակութիւններ ու հոգևոր տեսիլներ (Բ. Կորնթ. ԺԲ. 1-6) ունենալով հանդերձ՝ տարապայման նուիրում ալ ունեցաւ մարդոց ծառայելու համար, և իր բարձրագոյն հաճոյքը մարդոց մէջ և մարդոց հետ ապրելու և անոնց սպասուորելու մէջ փնտնեց: Ժողովրդային առածը կ'ըսէ. «Լաւ է ծառայել քան թէ ժանգոտիլ»:

Ուրեմն Այլակերպութեան ասիին մեզի տուած պատգամն է, կեանքի առօրեայ գրադումներէն մերթ ընդ մերթ վեր բարձրանալ, Աստուծոյ հետ առանձնութեան մէջ ժամանակ անցնել, հոգևոր տեսիլներ ունենալ ու ներշնչուիլ, բայց նոյն ատեն չ'մոռնալ գործի աշխարհը, ծառայելու պարտականութիւնը, և մեր նմանեաց բարեւուութեան համար զոհելու ու զոհուելու քրիստոնէական կրօնի վսեմ պահանջները: Այլ բառերով, այլակերպութեան լերան օրհնութիւնները վայելելով հանդերձ, չի մոռնալ նաև Գողգոթայի լերան պահանջած զոհողութեան սկզբունքը:

ԳՐ. Ա. ՍՍՐՍՖԵՍՆ

Ֆրէզիօ, Գալիթ.

ԲԱՆՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՐԵԿԱՑՈՒ ՍՏԵՂՍԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ա) — ՆԵՐԲՈՂՆԵՐ ԵՒ ՏԱՂԵՐ

Բայց, ի հարկէ, Նարեկացու տաղերի լեզուի առանձնայատկութիւնները չ'են պայմանաւորում միայն ժողովրդական տարրի հարստութեամբ. այդ առանձնայատկութիւններից ամենակարեւորներից են նաև այն նորամուծութիւնները, որոնք արդիւնք են իր՝ բանաստեղծի անհատականութեան և որոնք ժողովրդականի հետ միասին նրա լեզուին հաղորդում են արտակարգ վառ և նկարչական գունագեղութիւն: Նարեկացու անհատական լեզուաստեղծման բնորոշ գծերից յատկապէս պէտք է նշել բարդութիւններով, այն էլ շատ գէպքում անսովոր բարդութիւններով, նոր բառեր (գլխաւորապէս մակդիրներ) ստեղծելը. օրինակ՝ ծիծաղախիտ, սիրաբողբոջ, օրինօրէն, գեղաշիտակ, թիկնէթեկին, հոգիազգեստեալ, շարժվարժենի, վիհինաճեմ, մաքրինաճեմ, օղինատիպ, ցոփինընթաց, խիտասողարթ, պտղինաէտ, ծայթինասէր, լիբինաթինդ, ահագնակոչկոճ, ստեղծնաշիտակ, փազփինատար, թեատրոհաթև: Սակայն Նարեկացու լեզուի և լեզուական սճի մասին աւելի մանրամասն խօսք կը լինի «Մատեան ողբերգութեան» պոէմի կապակցութեամբ:

Ժողովրդական բանահիւսութեան և լեզուի հարստութիւնների օգտագործումով Նարեկացին միանգամայն թարմ շունչ է մտցնում հայկական պոէզիայի մէջ, բայց նրա ստեղծագործութեան պոէտիկական արժանիքները, որոնք միաժամանակ նորութիւններ էին, չ'են սահմանափակում գրանով: Նարեկացին, հարկաւոր տարիներ կանխելով հերոսական լիրիկներին, ըմբռնեց թէ որքան խոշոր նշանակութիւն ունի բանաստեղծութեան գեղարուեստականութեան համար նաև նրա երաժշտականութիւնը, և նա ստանաւորին՝ բովանդակութեան համապատասխան երաժշտականութիւն հաղորդելու համար այնպիսի պոէ-